

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Για το μάθημα του 6^{ου} εξαμήνου «Ευρωπαϊκή Άμυνα, Ασφάλεια και Πολιτική Ενοποίηση» υπάρχει η ιστοσελίδα <http://www.ifestosedu.gr/75EuDefPolUnion14.htm> , η οποία θα ενημερώνεται διαρκώς κατά την διάρκεια του εξαμήνου.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΜΥΝΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΟΠΙΟΙΣΗ
Διδάσκοντες, Καθηγητής Παναγιώτης Ήφαιστος, Επίκουρος Καθηγητής Ευαγόρας Ευαγόρου,
Λέκτορας Διονύσης Τσιριγώτης
Διδασκαλία: Τρίτη 10:15-12:00, 103 Πέμπτη 11:15-13:00, 335

(πατήστε εδώ για διαφάνεια σχηματικών ενοτήτων και αλληλοσυνδέσεων)

Περιεχόμενα
Περιγραφή μαθήματος
Παραπομπές και βιβλιογραφία
Θεωρία εξωτερίκευσης
σηματική παράθεση τομέων και αλληλοεξαρτήσεων

Περιγραφή μαθήματος:

Κύριος σκοπός του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές τα σύνθετα και αλληλένδετα ζητήματα που αφορούν την σχέση μεταξύ άμυνας και ασφάλειας και της θεσμικής και πολιτικής ανάπτυξης της Ευρώπης προς την κατεύθυνση της πολιτικής ενοποίησης.

Παράλληλα με άλλα μαθήματα για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία η διδασκαλία θα εμβαθύνει με πιο στοχευμένο τρόπο στην εξέταση των βαθύτερων ιστορικοπολιτικών και στρατηγικών αιτιών που οδήγησαν στο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Τα στρατηγικά, πολιτικά, οικονομικά και θεσμικά ζητήματα που συζητήσαμε στο μάθημα «Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων» θα τα δούμε ξανά και εκλεκτικά υπό ένα νέο πρίσμα και με ισχυρότερη θεωρητική θέαση. Θα αποτελέσουν τον άξονα της διδασκαλίας για να μπορέσουμε, σε ένα προχωρημένο εξάμηνο, να εμβαθύνουμε στα σημαντικότερα ζητήματα της οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης, καθώς επίσης και στον τρόπο που τίθεται η άμυνα, η ασφάλεια και η διπλωματία.

Στο επίκεντρο μιας τέτοιας προσέγγισης θα βρίσκονται διαρκώς ζητήματα πολιτικής θεωρίας που αφορούν την πολιτική ενοποίηση και που σχετίζονται με την σύνθεση της πολιτικής ανθρωπολογίας της Ευρώπης εξήντα χρόνια μετά την έναρξη του εγχειρήματος, τον ρόλο της ισχύος και την προσπάθεια υπερεθνικής θέσμισής της, τα συμφέροντα των κύριων δρώντων αλλά και κάθε κράτους συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, την φυσιογνωμία των υπερεθνικών θεσμών υπό το φως μάλιστα της σημερινής κρίσης και τις ιδιομορφίες του συστήματος λήψεως αποφάσεων της ΕΕ όπως εξελίσσονται και όπως διαμορφώνονται υπό συνθήκες ραγδαίων ανακατατάξεων στα πεδία της στρατηγικής, της κρατικής πολιτικής, των θεσμών και της οικονομίας. Θα μας απασχολήσουν, επίσης, τα κλασικά ζητήματα αιτιών πολέμου της διεθνούς πολιτικής όπως η άνιση ανάπτυξη και τα διλήμματα ασφαλείας.

Η έμφαση θα δοθεί στις διαμορφωτικές δεκαετίες του 1990,2000 και στην συντρέχουσα κρίση στους τομείς των χρηματοοικονομικών ρυθμίσεων, των θεσμικών σχέσεων, των πολιτικών σχέσεων και του τρόπου που εξελίχθηκαν οι στρατηγικές σχέσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων.

Θα θέλαμε να διαβάσετε προσεκτικά τα κείμενα που σας προτείνουμε για να κατανοήσετε την δύναμη της θεωρίας και την διαχρονικότητα των πορισμάτων τα οποία παρά το ότι μερικά κείμενα

γράφτηκαν πριν από πολλά χρόνια ερμηνεύουν με μαθηματική σχεδόν ακρίβεια τα συντρέχοντα γεγονότα αλλά και τα επερχόμενα. Αυτό δεν οφείλεται σε κανένα άλλο λόγο παρά μόνο στο γεγονός ότι μεριμνούμε ούτως ώστε οι αναλύσεις και η διδασκαλία να είναι αυστηρά περιγραφική και αξιολογικά ελεύθερη. Δηλαδή, στερημένη ιδεολογικών, προπαγανδιστικών και προσωπικών γνώμων ή επιθυμιών. Μόνο η καλή θεωρία θα σας βοηθήσει να εμποδώσετε γνώσεις κοινωνικοπρακτικά χρήσιμες και πολιτικά ορθολογιστικές.

Οι φοιτητές καλούνται να μελετήσουν από τις πρώτες μέρες του εξαμήνου επιμελώς τα κείμενα που τους προτείνουμε. Μερικά τα έχουν, άλλα είναι ανατρεπόμενα και το σύγγραμμα που υποχρεωτικά δηλώνουμε υποθέτουμε ότι σύντομα θα είναι στα χέρια σας.

Θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι όπως κινήστε ανοδικά στο έτος σπουδών σας και αφού έχετε ήδη αποκτήσει επαρκείς γνώσεις σε πολλά αλληλένδετα γνωστικά πεδία, το μάθημα αυτό όπως και άλλα των προχωρημένων εξαμήνων είναι γνωσιακά πολύ απαιτητικό. Παροτρύνονται οι φοιτητές να προσέρχονται στην αίθουσα διδασκαλίας και να συμμετέχουν με σχόλια και ερωτήματα. Υπογραμμίζουμε την μελέτη κατά την διάρκεια του εξαμήνου και την συστηματική συμμετοχή στην διδασκαλία ως αναγκαίες προϋποθέσεις να επιτύχετε.

Η δήλωση συγγραμμάτων για το φετινό εξάμηνο έχει ως εξής: Π. Ήφαιστος, ***Κοσμοθεωρητική Ετερότητα και Αξιώσεις Πολιτικής κυριαρχίας, Ευρωπαϊκή άμυνα, ασφάλεια και πολιτική ενοποίηση*** (Εκδόσεις Ποιότητα).

Στο επίκεντρο βρίσκονται τα κεφάλαια 13-18. Στα κεφάλαια 1-12 που εμβαθύνουν ζητήματα πολιτικής θεωρίας του διεθνούς συστήματος και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα αναφερόμαστε και θα παραπέμπουμε εκλεκτικά γιατί αφορούν ζωτικά το ζήτημα της συγκρότησης μιας ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής κυριαρχίας, μιας δηλαδή πολιτικοοικονομικής ένωσης της Ευρώπης.

Είναι περιττό εν μέσω κρίσεως εάν τονίσουμε την σημασία μιας τόσο προκλητικής ανάλυσης η οποία από μια αξιολογικά ελεύθερη προσέγγιση είναι εξαιρετικά προκλητική.

Θέλουμε τους φοιτητές να κατανοήσουν τα αξονικά ζητήματα, να τα συνδέσουν με την θεωρία και να τα φωτίσουν με την διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία. Δεν είναι τυχαίο ότι το τελευταίο κεφάλαιο, για παράδειγμα, επιχειρεί μια συγκριτική ανάλυση της ΕΕ και της Σοβιετικής Ένωσης.

Η υποχρεωτική δήλωση συγγραμμάτων η οποία λόγω περικοπών επανήλθε στο ένα μόνο βιβλίο, δεν είναι περιοριστική. Τα ζητήματα που διδάσκονται στο πρόγραμμα σπουδών απαιτούν συνδυαστική μελέτη σύνθετων και αλληλένδετων γνωστικών πεδίων τα οποία δεν είναι δυνατό να συμπεριλαμβάνονται όλα σε ένα μόνο βιβλίο.

Γι' αυτό, στην βιβλιογραφία συμπεριλαμβάνονται όλα τα βιβλία τα οποία το πανεπιστήμιο έχει προμηθεύσει στους φοιτητές σε παρελθόντα έτη ή στο ίδιο εξάμηνο, βιβλία τα οποία βρίσκονται στην βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου και αναρτημένα κείμενα στα οποία θα παραπέμπουμε.

Σε κάθε περίπτωση, η διδασκαλία θα καλύψει σφαιρικά και περιεκτικά όλο το γνωστικό πεδίο όπως ορίζεται στο πρόγραμμα σπουδών και ο τελικός έλεγχος γνώσεων θα στηριχθεί σε αυτή.

Παραπομπές και βιβλιογραφία

Οι φοιτητές καλούνται να αναζητήσουν και να μελετήσουν και τα εξής κείμενα ή οποιαδήποτε άλλα σχετίζονται με τα γνωστικά πεδία που διδάσκονται.

- Το περιεχόμενο του βιβλίου ***Διπλωματία και στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία*** το έχετε διδαχθεί και όπως είναι λογικό θα θεωρηθεί ότι γνωστικά το κατέχετε. Όσοι νομίζουν ότι πρέπει να θυμηθούν κάποια πράγματα καλά κάνουν να το μελετήσουν ξανά. Το βιβλίο αυτό θα βρείτε πάνω στο ίδιο τραπέζι του δηλωθέντος συγγράμματος και θα συνιστούσαμε μέχρι να προμηθευτείτε το κύριο σύγγραμμα να το αρχίσετε να το μελετάτε ξανά, ιδιαίτερα το κεφάλαιο 6.

- Κ. Αρβανιτόπουλος / Π. Ήφαιστος, ***Ευρωατλαντικές σχέσεις*** (Εκδόσεις Ποιότητα) κεφ. 1. Στο πρώτο κεφάλαιο βρίσκονται αναλυμένα σε έκταση τα ιστορικοστρατηγικά ζητήματα τα οποία θα επιχειρηθεί να εξετάσουμε ήδη από τα πρώτα μαθήματα.

Π. Ήφαιστος, ***Θεωρία διεθνούς και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*** (Εκδόσεις Ποιότητα), ιδιαίτερα τα κεφάλαια που αφορούν τις έννοιες Gessellschaft - Geimenschaft

- Π. Ήφαιστος, *Κοσμοθεωρία των Εθνών συγκρότηση και συγκράτηση των κρατών, της Ευρώπης και του κόσμου* (Εκδόσεις Ποιότητα 2009). Το κεφάλαιο 6 αυτό του βιβλίου και οι σημειώσεις τέλους που ανήκουν σε αυτό το κεφάλαιο είναι συμπληρωματική ανάλυση του δηλωθέντος συγγράμματος. Όσοι δεν το έχετε παρακαλώ να το αναζητήσετε στην βιβλιοθήκη.
- Τα δοκίμια που είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Π. Ήφαιστου www.ifestosedu.gr
  - ο ► [Το Θολό Ιδεολογικό Βασίλειο Της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης](#)
  - ο ► ["Πλανητικοποίηση Και Το Ζήτημα Της Διεθνούς Και Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης.](#)
  - ο ► [ONE: Πολιτικοστρατηγικές παράμετροι](#)
  - ο ► [ΕΕ, ONE και η προαναγγελθείσα κρίση](#)
  - ο ► [Γερμανικό ζήτημα και ΕΕ](#)
  - ο ► [Περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη:](#)
  - ο ► [ΕΕ: Στρατηγικές σεισμικές πλάκες](#)
<http://www.ifestosedu.gr/111SEUstrategicIssues.htm>. Εδώ, υπογραμμίζουμε, γίνεται μια σύντομη ολιστική ανάλυση των μεταψυχροπολεμικών τάσεων και τονίζεται η Βρετανική στρατηγική. Στην ίδια σελίδα είναι αναρτημένος και σχολιασμένος ένας σημαντικός λόγος για την Ευρώπη του Βρετανού πρωθυπουργού.
  - ο Καλείστε επίσης να διαβάσετε προσεκτικά τρία αναρτημένα κείμενα
    - [ONE-Ελλάδα: Τρεις έγκαιρες προειδοποιήσεις](#)
(<http://www.ifestosedu.gr/111ONEGreeceWarning.htm>) για να γίνει επακριβώς κατανοητή η εμπράγματη σημασία των αναλύσεων του μαθήματος αυτού αλλά και άλλων συγγενών που διδάσκονται στο πρόγραμμα σπουδών. Εύκολα θα γίνει αντιληπτό αντιληπτός ο τρόπος με τον οποίο η προσφερόμενη γνώση οδηγεί σε θέσεις για πιο ορθολογιστικές στρατηγικές, στο διπλωματικό, οικονομικό και θεσμικό επίπεδο. Με νόημα λέμε: Όταν δεν οι κρατικές αποφάσεις δεν διέπονται από πολιτικό ορθολογισμό το κόστος για την κοινωνία είναι δυσβάστακτο. Τα μικρά κείμενα είναι ενδεικτικά. Στις αναλύσεις που σας προτείνουμε θα διαπιστώσετε ότι τα ζητήματα αυτά αναλύθηκαν έγκαιρα, υπό ιεραρχημένο θεωρητικό πρίσμα και με βλέμμα την εμπράγματη σημασία τους για την Ευρώπη και για την Ελλάδα. Καθιστούν επίσης κατανοητό ότι η ερμηνεία διαχρονικών και σύγχρονων γεγονότων δεν συναρτάται με γνώμες και ιδεολογικές θέσεις αλλά, μεταξύ άλλων, με κατανόηση των δομών, της φυσιογνωμίας τους και των λειτουργιών τους, των σκοπιμοτήτων των εμπλεκόμενων κρατών, των προβλημάτων και προοπτικών και την σημασία της πολιτικά ορθολογικής θέσμησης της ισχύος διανεμητικών προεκτάσεων και τις διαφορές ενδοκρατικού και διακρατικού επιπέδου ακόμη και στον πλέον θεσμισμένο διακρατικό χώρο, αυτό της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ευημερία μιας κοινωνίας δεν διασφαλίζεται εάν δεν εμπεδωθεί η γνώση σε όλα τα επίπεδα και εάν στα πανεπιστήμια οι φοιτητές που στην συνέχεια εισέρχονται στο κοινωνικοπολιτικό σύστημα δεν φροντίζουν να αποκτήσουν τα μέσα που θα τους καταστήσει ορθολογιστές πολίτες, δημοσιογράφους, επιχειρηματίες, πολιτικούς ή μέλη ελληνικών και διεθνών θεσμών.

Καλείστε να προσέρχεστε στην διδασκαλία, να μελετάτε έγκαιρα και να συζητάτε κριτικά και διεισδυτικά κατά την διάρκεια της διδασκαλίας. Να ανατρέχετε σε όσα κείμενα κρίνετε αναγκαία για την συμπλήρωση της γνώσης σας και να επικοινωνείτε με τους διδάσκοντες για οτιδήποτε ζήτημα μπορεί να σας βοηθήσει να εκπληρωθούν οι σκοποί του μαθήματος. Συμπληρωματικές πληροφορίες και παραπομπές θα γίνονται κατά την διάρκεια της διδασκαλίας και ενδεχομένως θα αναρτώνται και στο παρόν.

[Θεωρία εξωτερίκευσης \(externalization hypothesis\)](#)

Στην αναζήτηση εναλλακτικών επιλογών στο πλαίσιο της διαδικασίας εκχείλισης, συνεχίζει το επιχείρημα, οι πολιτικοί δρώντες θα αναζητούν τη θεσμική εκείνη ρύθμιση η οποία θα ικανοποιήσει τον ελάχιστο κοινό παρονομαστή των προσδοκιών τους. Στη συνέχεια, οι προσπάθειές τους θα επικεντρωθούν στη θωράκιση του περιφερειακού θεσμού από εξωτερικές επιρροές με την υιοθέτηση

ένα συστήματος αυτοσυντηρούμενου θεσμικού πλαισίου. Οι επόμενες δύο κεντρικές υποθέσεις του Philippe Schmitter, ουσιαστικά οι μόνες οι οποίες προχώρησαν σε τολμηρές προβλέψεις για τις πολιτικές και εξωτερικές επιπτώσεις της ολοκλήρωσης, είναι η «υπόθεση της πολιτικοποίησης» και η «υπόθεση της εξωτερίκευσης». Η υπόθεση της πολιτικοποίησης στηρίζεται στη θέση πως η διαδικασία εκχείλισης έχει σωρευτική τάση καθώς τείνει να συμπεριλάβει ολοένα και περισσότερους πολιτικούς παράγοντες σε ένα ολοένα διευρυνόμενο πλαίσιο επιλογών και σε ένα διαρκώς αυξανόμενο πλαίσιο κοινών διαδικασιών λήψεως αποφάσεων:

«Η πολιτικοποίηση, επομένως, αρχικά αναφέρεται σε μια διαδικασία όπου τα αμφιλεγόμενα ζητήματα της διαδικασίας κοινής λήψης αποφάσεων θα αυξάνονται. Αυτό στη συνέχεια θα οδηγεί στην αύξηση του ακροατηρίου και της συμμετοχής των ομάδων συμφερόντων που αφορά η διαδικασία ολοκλήρωσης. Κάπου στη διαδικασία αυτή, θα λαμβάνει χώρα επαναπροσδιορισμός των σκοπών. Αυτό το αποτέλεσμα δυνατό να σημαίνει ή να μη σημαίνει συνειδητή και τελεσίδικη μετατόπιση προς τομείς ολοκλήρωσης πολιτικού χαρακτήρα. Μπορεί να συμπεριλαμβάνει απλώς κοινή αναγνώριση ότι οι αρχικοί σκοποί εκπληρώθηκαν, ξεπεράστηκαν ή κατέστησαν άσχετοι και ότι είναι ανάγκη να τεθούν νέοι στόχοι που απαιτούν ανοδική πορεία είτε του σκοπού είτε του επιπέδου ολοκλήρωσης. Τελικά, κάποιος θα μπορούσε να υποθέσει πως με δεδομένα τα πιο πάνω, θα υπάρξει μετατόπιση προσδοκιών, πίστης-νομιμοφροσύνης και αφοσίωσης σε ένα νέο περιφερειακό κέντρο».

Η «υπόθεση της εξωτερίκευσης» είναι ίσως η πιο τολμηρή διατύπωση των νεολειτουργιστών. Όπως υποστήριξε ο Schmitter, από τη στιγμή που θα λάμβανε χώρα συμφωνία στο περιφερειακό επίπεδο ως προς ένα φάσμα επιλογών και θα ετίθετο σε λειτουργία με τρόπο που θα είχε επιπτώσεις στις σχέσεις μεταξύ των μελών, οι συμμετέχοντες στη διαδικασία ολοκλήρωσης θα ήταν υποχρεωμένοι, ανεξάρτητα από την αρχική τους επιλογή, να υιοθετήσουν κοινές επιλογές απέναντι στους τρίτους. Ένα βασικό κίνητρο σε αυτή τη διαδικασία εξωτερίκευσης της ολοκλήρωσης είναι η αύξηση της συλλογικής και εθνικής διαπραγματευτικής ισχύος. Αυτό, συνεχίζει ο συλλογισμός, θα οδηγήσει στην υιοθέτηση κοινής εξωτερικής πολιτικής ανεξάρτητα από τον αρχικό σκοπό. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να αποκλείεται και αρνητική ολοκλήρωση, δηλαδή αποκλίσεις και διαφορές που δεν θα επιτρέψουν κοινή θέση και ταυτόχρονα θα χειροτερεύσουν τις σχέσεις μεταξύ των μελών.

Ευρωπαϊκή Διπλωματία και Εξωτερική Πολιτική

ΕΕ - Θεσμοί άμυνας, ασφάλειας , διπλωματίας, εξωτερικών σχέσεων
Ιστορικό από την Συνθήκη της Ρώμης μέχρι σήμερα, δεκαετία του 1940,50, σχέδιο Φουσέτ, Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία, ΚΕΠΠΑ ...
Αντιπροσώπευση ΕΕ και διεθνείς διαπραγματεύσεις

Θεωρητικό πλαίσιο και η διαλεκτική σχέση Υψηλής –Χαμηλής πολιτικής
•Κοσμοθεωρητική Ετερότητα και αξιώσεις πολιτικής κυριαρχίας .. Κεφ. 13-18
•Παγκοσμιοποίηση και Ευρώπη ... πρώτο κεφάλαιο
•Κοσμοθεωρία των Εθνών, κυρίως κεφ. 6

Εθνικό και ευρωατλαντικό πλαίσιο
Εξέταση των εθνικών στρατηγικών και κυρίως αυτών της Γαλλίας, Γερμανίας, Βρετανίας
Θεμελιώδη χαρακτηριστικά της ευρωατλαντικής σχέσης

Διεύρυνση προς κεντρική Ευρώπη
Διεύρυνση προς Βαλκάνια
Διεύρυνση προς Τουρκία και Ελλάδα-Τουρκία- Κύπρος

Τέσσερις θεμελιώδεις θέσεις (Hoffmann, Bull, Waltz, Joffe)
Θεωρία εξωτερίκευσης
Εξειδίκευση εκείνων των ζητημάτων της θεωρίας ολοκλήρωσης που αφορούν τις εξωτερικές σχέσεις

Η ΕΕ ως πεδίο των διπλωματικών επιλογών των μελών
Ιδιομορφίες και ιδιαιτερότητες

Σύνδεσμοι

http://europa.eu/pol/ext/index_el.htm - http://europa.eu/agencies/security_agencies/index_el.htm - http://europa.eu/pol/cfsp/index_el.htm

Βιβλία συγγραμματος

- 1) Ήφαιστος, *Κοσμοθεωρητική Ετερότητα και αξιώσεις πολιτικής κυριαρχίας ..*
  - 2) Σιούσουρας / Χαζάκης, *Παγκοσμιοποίηση και Ευρώπη ...*
  - 3) Ήφαιστος, *Κοσμοθεωρία των Εθνών ...*
- Επιπρόσθετη βιβλιογραφία θα ανακοινωθεί σύντομα.

Π. Ήφαιστος – P. Ifestos

www.ifestosedu.gr – info@ifestosedu.gr

<https://www.facebook.com/p.ifestos>

<https://www.facebook.com/Ifestos.DimotisBBB>

<https://www.facebook.com/panayiotis.ifestos>